

Vorslag van de vergadering,
gehouden op 29 Januari 1946 te 's-Gravenhago
inzake coördinatie centrale inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

A a n w e z i g :

De Minister-President, Voorzitter;
De Minister van Binnenlandsche Zaken;
De Minister van Marine;
De Minister van Oorlog;
De Minister van Overzeesche Gebiedsdeelen;
De Minister van Justitie;
De Minister van Financien;
De Minister zonder Portefeuille;
Luitenant-Generaal Kruls;
Kolonel Einthoven;
Mr. Fock.

De Voorzitter constateert, dat de vergadering is bijeengekomen om te luisteren naar en van gedachten te wisselen over een twaantal onderwerpen, waarvan de exacte vormgeving in het Overheidsapparaat nog punt van overweging uitmaakt, n.l. de inlichtingendienst en de veiligheidsdienst.

Kolonel Einthoven en Mr. Fock zullen daartoe eerst een inleiding houden.

Kolonel Einthoven wijst op de taakomschrijving, welke voor een centrale veiligheidsdienst noodig is:

- A. Beveiliging tegen sabotage, spionage en ongewenschte propaganda door het buitenland.
- B. Beveiliging tegen aanslagen tegen het wettig gezag en aanslagen op den democratischen staatsvorm.
- C. Het verzamelen en doorgeven van inlichtingen uit het binnenland betreffende de onderwerpen sub A en B genoemd.
- D. De Dienst moet geen executive bevoegdheden hebben.

De Centrale Veiligheidsdienst is dus gedacht als een instituut, dat werkt in het binnenland.

Spreeker wijst op het verschil met het B.N.V. Dat was een oorlogskind, gecreëerd op Britsch verlangen, waaraan de wensch om niet met talloze diensten te doen te hebben ten grondslag lag. Het B.N.V. had in tegenstelling met den opzet voor den C.V.D. wel executive bevoegdheden. Bovendien bestreek het een terrein, dat langzamerhand voor een deel door allerlei andere Overheidsorganisaties kan worden overgenomen. Het B.N.V. is voorbestemd geheel te verdwijnen, zoodra de restanten van het Duitsche spionage- en sabotagestelsel geheel zullen zijn opgeruimd.

De belangrijkste Diensten, waarover de C.V.D. moet beschikken, zijn:

1. kaartsysteem;
2. opleiding;
3. beveiliging tegen spionage;
4. inlichtingenbureau betreffende extremisme;

Aan de hand van een schema geeft spreker aan, hoe de Dienst

zal moeten samenwerken met corresponderende Diensten van de Departementen van Marine en Oorlog, met de Gemeentepolitie (Binnenlandse Zaken), Rijkspolitie (Justitie) en ook met de vitale bedrijven en met den Rijksvreemdelingendienst.

Het ligt in de bedoeling bij die diensten, die a.h.w. de "moderatoren" spelers van den C.V.D. zullen vormen, een deel van het personeel te doen kiezen uit personen, die bij of onder auspiciën van den C.V.D. een grondige opleiding hebben genoten.

Wat betreft arrestaties, merkt spreker op, dat de C.V.D. eerder de neiging zal hebben arrestaties tegen te houden dan in de hand te werken. Dit kan worden verklaard door het verlangen naar het verkrijgen van een juist inzicht in de ingewikkelde organisatieproblemen, welke bij een bepaald geval betrokken kunnen zijn.

Naast het door den C.V.D. opgeleide personeel in de "moderators" Diensten, zal het noodig zijn, dat op de diverse departementen security-officieren worden aangesteld, die voor een "waterdichte" behandeling van vertrouwelijke stukken zorgdragen.

zaken en

Wat betreft de vitale bedrijven, merkt spreker op, dat het voor den oorlog aan de Politie niet geoorloofd was om aan de directies der vitale bedrijven inlichtingen over de betrouwbaarheid van hun personeel te geven. Ondershands gebeurde het op een aantal plaatsen toch. Spreker neemt aan, dat zulks nu zal veranderen, zoodat men in de gelegenheid zal zijn om onbetrouwbaren in te deelen op plaatsen, waar zij geen kwaad kunnen.

Spreker levert een pleidooi voor centralisatie. Er moet een verplichting bestaan om alle gegevens betreffende onbetrouwbaarheid, enz., door te geven aan één centrale instantie. Spreker licht dit toe met voorbeelden betreffende de beunhazerij op het gebied van bestrijding van extremisme. Op dit terrein werken momenteel talloze Diensten en Dienstjes naast elkaar en maakt het den tegenstanders gemakkelijker.

Voor den opbouw van den Centralen Dienst rekent spreker, dat zeker een jaar noodig is. Dit moet zeer geleidelijk gebeuren. Het aan te trekken personeel moet behoorlijk worden getest, hetgeen bij het B.N.V. uiteraard niet mogelijk was.

Minister Beol vraagt onder welk departement de Dienst gedacht wordt te zullen ressorteeren.

Kolonel Einthoven antwoordt onder den Minister-President.

De coördinatie met den Inlichtingendienst heeft plaats door persoonlijk overleg, maar vindt haar zakelijken grondslag in het kaart-systeem, waarin alle inlichtingen uit binnen- en buitenland samen komen en uniform volgens een bepaald systeem zullen moeten worden geboekt.

Spreker heeft inzage verkregen van het door de Britten toegepaste systeem. De 50-jarige ervaring op dat gebied aldaar vormt de aanleiding, dat spreker dit hier gaarne zou willen overnemen. Daartoe zou Nederlandsch personeel in Engeland kunnen worden opgeleid.

Minister Beol vraagt nóg, hoe het contact met de particuliere veiligheidsorganisaties van vitale bedrijven gedacht is. Loopt dit via den C.V.D.?

Kolonel Einthoven antwoordt beslist ontkennend. Het is veel beter, wanneer dit door de met den Veiligheidsdienst corresponderende plaatselijke Politie-organen wordt verzorgd.

Minister van Royen vraagt naar de verschilpunten tusschen dit nieuwe plan en den toestand van voor den oorlog.

Kolonel Einthoven antwoordt, dat er allereerst een verplichting moet komen om de gegevens aan den Centralen Dienst door te geven.

Deze verplichting moet beruŕen op een K.B. Vroeger bestond er alleen contact tusschen G.S. IIIB en de Politie. Thans wordt een veel wijder contact noodig geacht, waardoor centralisatie mogelijk is. G.S. IIIB kon vroeger lang niet voldoende uitrichten, daar het geen vastgelegde rechten en plichten had en de Staf als geheel niet de noodige opleiding en bekwaamheid bezat. Het terrein, dat vroeger door G.S. IIIA werd bestreken, blijft ook in de nieuwe organisatie het domein van het Departement van Oorlog.

Minister Kolfschoten vraagt, of er in het systeem van Kolonel Einthoven voldoende waarborgen aanwezig zijn voor camouflage van den Dienst.

Kolonel Einthoven antwoordt, dat het niet te vermijden is, dat een tegenstander binnen 24 uur weet, waar de Dienst is gevestigd. De kunst is echter zoo te werken, dat de tegenstanders niet weten over welke schijven de inlichtingen binnenkomen.

Minister Beel grijpt terug op de beperking, dat de nieuwe Dienst alleen werkzaam zal zijn in het binnenland. Wat geschiedt nu, wanneer de inlichtingen stuiten op een spoor, dat naar het buitenland leidt? Dit zal toch wel herhaalde malen voorkomen.

Kolonel Einthoven antwoordt, dat hij denkt zich in zoodanige gevallen te wenden tot den Heer Fock met de vraag, of deze iemand heeft om de noodzakelijke "operatie" in het buitenland te verrichten. Ook is het mogelijk, dat Kolonel Einthoven, in overleg met den Heer Fock, zelf iemand aanwijst voor het verrichten van dit werk. Steeds zal echter de betrokkene onder auspiciën van den Heer Fock uitgezonden worden.

Op een vraag van den Minister-President, spreekt Kolonel Einthoven ook nog over de werkzaamheden, welke verricht zouden moeten worden door de Departementen, welke contact met den Dienst onderhouden, doch geen zeggenschap over de Politie hebben. Spreker denkt hierbij in het bijzonder aan buitenlandsche penetratie in de economische en financieele wereld. Naast een security-officier zullen de betreffende Departementen een deskundige aan het werk moeten zetten, die door den Centralen Dienst is opgeleid en die de financieele wereld tegen penetratie zal kunnen waarschuwen, althans daarvoor een systeem zal moeten opbouwen.

Op een vraag van Minister Kolfschoten, antwoordt Kolonel Einthoven, dat hij tot elken prijs den schijn wil vermijden van een eigenmachtig ingrijpen van den nieuwen Dienst met behulp van Politie-organen. Natuurlijk zal het mogelijk moeten zijn voor den C.V.D. om in noodgevallen direct met Politiehulp te kunnen optreden. Spreker zou echter als regel willen stellen, dat voor iedere operatie aparte toestemming van de Executive noodig is.

De Minister-President vraagt, wie in de toekomst de opdracht tot het verrichten van een bepaalde arrestatie op grond van inlichtingen van den nieuwen Dienst zal moeten geven; toch niet de Minister-President zelf?

Kolonel Einthoven antwoordt, dat dit door de normale lokale justitieele organen zal kunnen geschieden.

Vervolgens ontspint zich een discussie over de vraag onder welk Departement de nieuwe Dienst moet ressorteeren.

De Voorzitter gelooft, dat de politieke aspecten, die bij de activiteit van den Dienst naar voren zullen komen, het noodig maken, dat de Dienst onder hem zal ressorteeren.

Kolonel Einthoven voegt hieraan nog toe, dat de nieuwe Dienst

in nauwe samenwerking met den nieuwen Inlichtingendienst zal moeten werken. Beide Diensten hebben hetzelfde kaartsysteem. Het is dus logisch, dat de nieuwe Dienst ressorteert onder hetzelfde Departement als waaronder de Inlichtingendienst ressorteert. In Engeland ressorteeren intelligence en security ook onder den Minister-President.

Thans is het woord aan Mr. Fock.

Spreker releveert, dat begin November in den Raad voor Oorlogvoering besloten is tot de oprichting van een Centralen Inlichtingendienst. Spreker zet de principes, die toen aanvaard zijn, volledigheidshalve nogmaals uiteen:

- A. Handhaving van de bestaande Inlichtingendiensten, Voorlichtingsdiensten e.d. onder hun eigen Ministers;
- B. Nauw onderling contact tusschen de Diensten onder A genoemd, gecentraliseerd in een centralen Inlichtingendienst;
- C. Centrale Inlichtingendienst onder Minister A.O.K.
- D. Hoofd Centrale Inlichtingendienst bespreekt geregeld met Chef Diensten, onder A genoemd, te volgen algemeene coördineerende werkwijze.
- E. Hoofd Centrale Inlichtingendienst kan Minister A.O.K. voorstellen aan den betrokken Minister te verzoeken den Chef van zijn Inlichtingenorgaan een bepaalde opdracht te verstrekken.
- F. De centrale Inlichtingendienst is het eenige orgaan, dat zorg draagt voor het uitzenden van personen naar het buitenland met bijzondere opdrachten tot het inwinnen van inlichtingen van geheime aard;
- G. Het Hoofd van den Dienst kan aan den Minister A.O.K. en den Minister van Buitenlandsche Zaken voorstellen aan bepaalde buitenlandse posten attaché's te verbinden, die uitsluitend voor zijn Dienst werken. Deze attaché's behooren tot den Staf van het hoofd der diplomatieke missie en hun positie zal zijn conform aan die van de Marine- en Militaire attaché's.

Spreker releveert deze punten om nog eens duidelijk te maken, welke principes aanvaard zijn en wat de nieuwe Dienst b.v. niet is (niet een duplicaat van den Economischen Voorlichtingsdienst, niet treden op het terrein van den Militairen attaché en den Marine-attaché). De Britten werken reeds lang met dit systeem. Ook zij hebben afgezien van camouflage. De buitenlandse ambtenaren van den Dienst kan men op de diplomatieke posten aantreffen als "passport-control officiers". Het gaat evenals bij den Veiligheidsdienst om de werkwijze te beveiligen en dit maakt het werken met krachten, die een bepaalde opleiding hebben genoten, noodzakelijk.

Als men op kleine basis begint, wat in spreker's bedoeling ligt, moet men toch reeds met een opbouwperiode van 8 à 9 maanden rekenen voor het werk behoorlijke resultaten zal beginnen op te leveren.

Spreker heeft een begroting ingediend, welke op het Departement voor A.O.K. in behandeling is en voorts verwijst hij naar het concept K.B., dat als basis moet dienen voor den Dienst en dat ter vergadering wordt rondgedoeld.

Spreker maant er op aan te mogen dringen met deze aangelegenheid spoed te betrachten, aangezien de faciliteiten om met Britsche hulp personeel op te leiden, niet eeuwigdurend blijven bestaan.

Op een vraag van Minister de Booy antwoordt spreker, dat de opleiding noodig is voor het personeel, dat naar het buitenland wordt uitgezonden.

Minister de Booy vraagt voorts, of het niet juist is, dat in Engeland een gecombineerd "intelligence-committee" een bijzondere rol vervult.

Mr. Fock antwoordt, dat dit juist is. De functie van dit committee is te vergelijken met de taak van het lichaam, dat in de plannen van Mr. Fock geregeld bij elkaar zal komen om de coördinatie te bespreken. De Britsche secret intelligence ambtenaren, die gede-tacheerd zijn bij het Foreign Office, worden betaald uit het budget van den Prime Minister. De secret intelligence verzamelt alle inlichtingen, die niet langs de normale diplomatieke kanalen zijn te verkrijgen.

De Voorzitter constateert, dat de werkingssfeer van den Inlichtingendienst dus niet zoo zeer door den inhoud, maar veelal door de herkomst van de berichten wordt bepaald.

Op een vraag van Minister van Royen, behandelt Mr. Fock nog de huidige bezetting van de post te Brussel. Voor zoover daartegen bezwaren mochten bestaan, komt dit juist, doordat de coördinatie, zooals deze in het Ontwerp K.B. is voorgesteld, nog niet is tot stand gekomen. Daardoor kan de vertegenwoordiger van het B.I. niet nauw genoeg samenwerken met den ambassadeur. Vergoten mag echter ook niet worden, dat langs deze post bepaalde inlichtingen zijn binnengekomen, welke de Ambassadeur zelf niet zou hebben kunnen verkrijgen.

Minister van Royen voelt persoonlijk nog wel een bepaald bezwaar in het compromitteeren van den diplomatieken dienst door de activiteit van den Inlichtingendienst.

Mr. Fock antwoordt met dezelfde argumenten, waarmede hij indertijd Minister van Kleffens heeft overtuigd. In 1942 was de Portugeesche Regeering bepaald pro-Duitsch gestemd en de aan het Gezantschap verbonden Nederlandsche vertegenwoordiger van het Bureau Inlichtingen was zeker niet zonder blaam. Niettemin is deze vertegenwoordiger, wiens activiteit natuurlijk bekend was, nooit uitgewezen. Daarentegen is wel een Britsche persattaché uitgewezen, die met intelligence werk niets te maken had.

Natuurlijk moet het personeel in de toekomst goed worden uitgekozen. Daarvoor dient juist het overleg met den Minister-President en den Minister van Buitenlandsche Zaken, die tezamen definitief zeggenschap hebben over de aanstelling en voorts wordt de noodige waarborg in de opleiding gevonden.

Spreker voegt hieraan toe, dat de intensiteit van ^{intelligence} het werk van den functionaris omgekeerd evenredig behoort te zijn aan de vriendschappelijke betrekkingen, die wij met het betrokken land onderhouden. In de landen, waarmede wij op vriendschappelijke voet staan, heeft de functionaris meer een liaison-taak met de Overeenkomstige diensten uit dat land. De wijze, waarop de functionaris in de "gevaarlijke" landen zijn werk doet, is belissend voor zijn welslagen.

Tenslotte wijst spreker nog op het gevaar, verbonden aan het continuereeren van den huidige toestand, waarbij allerlei los van elkaar staande diensten en organisaties personen uitzenden, die van elkaars werkzaamheden niet op de hoogte zijn. Liefst worden zij nog in uniform uitgezonden. Dit leidt zeker tot ongelukken. Men moet besluiten aan intelligence te doen of er niet aan te doen. Als men het doet, kan het alleen maar op de door spreker voorgestelde wijze.

De Voorzitter vraagt, hoe Nederlandsch-Indie in het schema zou kunnen worden ingepast.

Minister Logemann merkt op, dat de Nederlandsch-Indische Regeering in de NEFIS een goed werkenden dienst heeft, die zoowel civiele als militaire aangelegenheden behandelt. Waar ligt het aanknooppunt met Nederland? Bij den Dienst van Kolonel Eindhoven of van Mr. Fock?

Kolonel Einthoven antwoordt, dat dit van den aard van het onderwerp moet afhangen. Gegevens omtrent het buitenland komen bij Mr. Fock terecht; gegevens omtrent extremisme bij den centralen Veiligheidsdienst.

Naar aanleiding van een opmerking van Minister Logemann, waarbij deze heeft aangevoerd, dat zich met betrekking tot de activiteit van de NEFIS geen ambtelijke wrijvingen voordoen, betwijfelt de Voorzitter sterk, of het wel juist is, dat, gezien de overgevoelige houding van de bevolking op politiek gebied aldaar, deze zaak bij de politie (bij den Procureur-Generaal) is ondergebracht. Ook in Nederlandsch-Indië is het noodig deze aangelegenheden volstrekt buiten de sfeer van het ambtenarenregime te houden.

Minister Beel roert de kwestie van de censuur aan.

Kolonel Einthoven antwoordt, dat er na 4 Maart a.s. (opheffing bijzondere Staat van Beleg) geen censuur meer mogelijk is. Spreker voelt zelf zeer veel voor een systeem, dat ook in andere democratische landen (Zwitserland, Denemarken) wordt toegepast en waarbij ten aanzien van bepaalde personen censuur mogelijk is, wanneer dit door de justitieele autoriteiten wordt gelast.

Minister Kolfschoten vraagt, of door de invoering van de nieuwe organen de aan het Departement van Justitie voorbehouden activiteit betreffende de internationale Rechts- en Politiehulp inzake bestrijding van de criminaliteit niet in gevaar wordt gebracht.

Mr. Fock antwoordt hierop ontkennend. Het typisch justitieele werk ressorteert bepaaldelijk niet onder den Inlichtingendienst.

Minister Kolfschoten vraagt, of het dan niet noodig is, dat het reeds bestaande systeem van de Politie-buitendiensten in stand wordt gehouden, welk orgaan krijgt nu de bevoegdheid de noodige contacten in het buitenland te leggen, als de Inlichtingendienst zich hiermede niet bezig houdt?

Kolonel Einthoven antwoordt, dat deze activiteit zeker niet behoort tot het terrein van den centralen Veiligheidsdienst. Deze werkt alleen maar in het binnenland. De contacten moeten tot stand komen door de connecties, welke de normale Politiediensten met hun buitenlandsche collega's hebben.

Mr. Fock maakt op, dat de Politie-buitendienst in Londen een security-instantie was, welker bestaan gerechtvaardigd was, toen de Nederlandsche Regeering in Londen zetelde.

De Voorzitter is van oordeel, dat de grondige liquidatie van de Politie-buitendiensten gerust aan Minister Kolfschoten kan worden overgelaten en hier niet ter sprake behoeft te komen.

Spreker stelt nu de vraag, waarom het noodzakelijk is den Inlichtingendienst bij K.B. te regelen.

Mr. Fock acht een regeling, waardoor de Departementen en de eventuele opvolgers van de huidige Ministers zich gebonden achten, in ieder geval noodzakelijk. Bovendien moet het bestaande Bureau Inlichtingen, dat op een K.B. was gebaseerd, worden geliquideerd en dit kan alleen bij K.B. geschieden. Tenslotte is hierin ook de eenige weg gelegen, langs welken men den nieuwen Dienst van geheime geldmiddelen kan voorzien.

Bij de hierop volgende discussie blijkt men het hiermede eens te zijn. Het is niet noodig aan het K.B. publiciteit te geven. Dit behoeft niet in de Staatscourant te verschijnen.

Op een vraag van Minister de Booy betreffende den omvang van den Dienst, antwoordt Mr. Fock, dat het in zijn bedoeling ligt voor de centrale in Nederland 10 man aan administratief personeel in te deelen. Voorts stelt spreker zich voor op den duur 10 buitenposten te bezetten, nl. Londen, Washington, Parijs, Brussel, Iberisch Schiereiland, Tsjecho-Slowakije, Zweden (Scandinavie), Balkan en Polen.

Bij de bespreking van de artikelen van het K.B. komt de vergadering tot de conclusie, dat het beter is in den eersten zin van art. 2 een verplichting te scheppen tot het te bestemder plaats doorgeven van de inlichtingen.

Minister van Royen merkt op, dat moet vaststaan, dat de Minister van Buitenlandsche Zaken (c.q. de betrokken Minister) kan beoordeelen, welke rapporten aan den buitenlandschen Inlichtingendienst ter beschikking kunnen worden gesteld, dit met het oog op rapporten van strikt vertrouwelijk aard.

Hiermede kan men zich vereenigen.

Voorts wil Spreker doen uitkomen, dat het van oudsher tot de taak van het Departement van Buitenlandsche Zaken behoorde door eigen organen ingewonnen inlichtingen te coördineeren. De buitenlandsche Inlichtingendienst zal dus moeten coördineeren datgene, wat van de diverse departementen komt.

Minister Kolfshoten stelt voor de eindredactie van het K.B. nog in den Ministerraad te bespreken.

De Voorzitter heeft hiertegen bezwaar, aangezien de Ministerraad deze kwestie indertijd aan den Raad voor Oorlogvoering heeft gedelogeerd en aldaar in beginsel overeenstemming is bereikt. Sedertdien hebben zich geen nieuwe principieele gezichtspunten voorgedaan. Het gaat dus slechts om de technische uitvoering. Spreker wil de aanwezigen gaarne de vrijheid laten daarover nog enkele dagen, b.v. tot het einde der week hun godachten te laten gaan. Men zal zich echter duidelijk voor oogen moeten stellen, dat deze materie niet streng juridisch te regelen valt en dat de wil om samen te werken belangrijker is dan de verfyndheid van de formulering.

Daarop brengt spreker de organisatie van den centralen Veiligheidsdienst ter sprake. Die zaak ligt iets minder gemakkelijk, aangezien omtrent het instellen daarvan nog geen principieele beslissing is genomen.

Minister Kolfshoten wil zich het recht voorbehouden hieromtrent een definitief oordeel te geven, zoodra er een concreet voorstel ter tafel ligt.

De Voorzitter heeft er ernstig bezwaar tegen, dat over deze materie veel stukken zullen worden gewisseld, die op de diverse Departementen kunnen blijven ronddwalen. Aangezien de Minister van Financien ook in deze materie is betrokken, stelt spreker de vraag, wat deze Diensten ongeveer zullen kosten.

die inmiddels
vertrokken is.

Na eenige discussie blijkt, dat, als de centrale Veiligheidsdienst het kaartsysteem voor zijn rekening neemt, de kosten van dit apparaat in zijn volledigen vorm $1\frac{1}{2}$ miljoen gulden niet te boven zullen gaan. De kosten van den buitenlandschen Inlichtingendienst zullen in verband met een hooger levensstandaard in het buitenland hooger liggen en in totaal ongeveer 1,9 miljoen gulden bedragen.

De vergadering komt tenslotte tot de conclusie, dat aan Kolonel Einthoven zal worden opgedragen een K.B. en een begroeting voor zijn Dienst te ontwerpen en deze stukken in den Ministerraad ter sprake te brengen.

De Voorzitter sluit de vergadering.

De Secretarissen:

C. Moolenburgh

P. Th. Six

Van deze notulen bestaan slechts 16 exemplaren.

Distributie:	Minister-President	Ex. No. 1.
	Minister v. Binnenl. Zaken	" " 2.
	Minister v. Marine	" " 3.
	Minister v. Oorlog	" " 4.
	Minister v. Overz. Geb.d.	" " 5.
	Minister v. Justitie	" " 6.
	Minister v. Financien	" " 7.
	Minister zonder Portefeuille	" " 8.
	Minister v. Handel en Nijverheid	" " 9.
	Minister v. Scheepvaart	" " 10.
	Luitenant-Generaal Kruls	" " 11.
	Kolonel Einthoven	" " 12.
	Mr. Fock	" " 13.
	Kapt. Luit.t./Zee Moolenburgh	" " 14.
	Luit. Kol. Jhr. Six	" " 15.
	Mr. P. Sanders	" " 16.

6 Februari 1946.